

Mindeord om Finn Hauberg Mortensen

Gregersen, Frans

Published in:

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab: Oversigt over Selskabets Virksomhed

Publication date:

2014

Document version

Tidlig version også kaldet pre-print

Citation for published version (APA):

Gregersen, F. (2014). Mindeord om Finn Hauberg Mortensen. *Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab: Oversigt over Selskabets Virksomhed*, (2013-2014), 224-235.

Denne tekst er identisk med den som publiceres i *Oversigt over Videnskabernes Selskabs virksomhed 2013-14*, s. 224ff bortset fra billederne og opsætningen.

Frans Gregersen:

Finn Hauberg Mortensen,

mindeord i Videnskabernes Selskabs møde d. 25.4 2014

Finn Hauberg Mortensen

født 26.7 1946 død 21.2 2013

mag. art. i nordisk litteratur 1975

lic. phil. i nordisk filologi 1979

KU: undervisningsassistent 1970-72,
kandidatstipendiat 1972-74

OU, siden SDU: adjunkt 1974-76, lektor
1976-88, docent 1988-91, professor
1991-2007, institutleder fra 1987-2006

KU: Professor og institutleder ved Institut
for Nordiske Studier og Sprogvidenskab
2007-2012

Finn Hauberg Mortensen med de to signifikante efternavne blev født d.26.7 1946 som søn af digteren Sonja Hauberg og maleren senere professor ved Kunstakademiet Richard Mortensen. Sonja Hauberg døde af tyfus i 1947 og den lille dreng blev opdraget hos sine bedsteforældre, dvs. mormoren og morfaren¹. Finn Hauberg Mortensens gymnasieår blev tilbragt på Christianshavns Gymnasium hvor han havde glossematikerens Børge Andersen som en påskønnet dansklærer. Han påbegyndte danskstudiet 1964 eller 65 og skrev en guldmedaljeafhandling som jeg senere skal komme tilbage til, allerede i 1969. Tre år efter blev han cand. phil. i dansk, og igen tre år senere (1975) mag. art i nordisk litteratur. Han fik tildelt licentiatgraden for den store og epokegørende afhandling om *Danskfagets didaktik* i 1979. Han må have haft en plan om senere at skrive en disputats, for det ligner ikke en traditionsbevidst forsker som Finn at gå uden om denne store udfordring. Imidlertid er vi mange der betragter *Danskfagets didaktik* som en fuldgod disputats. Helt enestående er værket under alle omstændigheder.

¹ Sonja Haubergs moder var en søster til maleren Harald Giersing mens faderen var arkitekt. Finn skrev om sin moders forfatterskab i Brostrøm og Winge (red.): *Danske digtere i det 20. århundrede*, bind 3: Fra Karen Blixen til Frank Jæger, s. 212-226, Gad 1981. Søren Schou har senest behandlet Sonja Hauberg som tidlig modernist i sin: *Og andre forfattere. Dansk fiktionsprosa 1945-60*, Roskilde Universitetsforlag 2001.

Finn var undervisningsassistent i dansk litteratur ved Københavns Universitet 1970-72 og fik et kandidatstipendium 1972-74 (det stipendium som nogle år efter resulterede i licentiatafhandlingen) hvorefter han gik til Odense universitet² som først adjunkt 1974-76, så lektor 1976-88, docent 1988-91 og endelig professor fra 1991. Finns betydning for Odense, senere Syddansk universitet, er umådelig stor. Han var valgt institutleder for Nordisk Institut under den gamle styrelseslov 1987-88 og var med til sammenslutningen af en række institutter, herunder nordisk, til Institut for Litteratur, Kultur og Medier som han så var institutleder for 1990-93. Fra 1998 til 2004 opbyggede han som en veritabel enmandshær DIG, Dansk Institut for Gymnasiepædagogik, og var selvskreven til efter endnu en fusion at være institutleder under den ny styrelseslov for det der kom til at hedde IFPR, Institut for Filosofi, Pædagogik og Religionsstudier 2005-2007. I 2007 vendte han så tilbage til KU som institutleder ved Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab. Finn blev ramt af alvorlig sygdom i 2009 og døde 21.2 2013.

Som det fremgår, betød Finn Hauberg umådelig meget for Odense Universitet, senere SDU. Finn brugte imidlertid sin ufattelige energi og sit sikre iudicium også uden for sit eget universitet. Det er simpelthen umuligt at opremse alle de poster han havde, men det *skal* nævnes at han var en uhyre respekteret formand for Statens Humanistiske Forskningsråd 1996-99, at han var medlem af Statens Kunstråd og formand for Kunstrådets litteraturudvalg 2007-11 og endelig at han var formand for Det Danske Sprog- og Litteraturselskab 2001-11. Han blev indvalgt i Videnskabernes Selskab i 1997.

Det er blot et udpluk af en meget længere liste, men det er ikke Finn Hauberg Mortensens administrative hverv disse mindeord skal fokusere på. Det skal dog understreges at listen er usædvanlig lang og meget bred, Finn blev brugt og brugte sig i pligtens tjeneste.

Mindeord i Videnskabernes Selskab må handle om forskerens indsats. Den skal beskrives, struktureres efter et overordnet synspunkt hvis det er muligt, den skal kontekstualiseres - måske endda vurderes. Det er derimod for tidligt at skrive historien om indsatsens virkning. Virkningshistorie ligger ud over den trods alt korte tid der er gået siden gerningen. Alligevel vil jeg på dette sted antyde at Finn Hauberg Mortensens indsats, ikke mindst i kraft af at han opbyggede en institution som kunne forske uafhængigt i gymnasiet, (denne strålende uddannelsessucces som måske nu har sejret sig ihjel), for på den måde at stille forskningsbaseret viden til frit brug, at denne indsats vil stå tilbage som uhyre væsentlig når mange af os andre er glemt og borte. Han var på dette område i eminent grad rette mand på rette sted.

Litteraturens historie

Finn Hauberg Mortensens faglige profil var fra først af litteraturhistorikerens. Han havde sit tyngdepunkt i 1800-tallets litteratur og det er et godt sted at være for en litteraturhistoriker, for det er den periode hvor de største vi har haft, Grundtvig, som han vist aldrig har skrevet om, Kierkegaard som han livet lang var optaget af, Oehlenschläger som var det bagtæppe hans kritikhistorie hele tiden blev projiceret op på, og ikke mindst H.C. Andersen som han gennem livet fik et tættere forhold til, alle disse store mænd myldrede rundt mellem hinanden i Københavns gader i 1800-tallet. Finn var som litteraturhistoriker både et barn af sin tid, den tid der senere blev kendt som perioden med universitetsmarxisme, og en der overlevede den i begge ordets betydninger: Han kom frelst og belært igennem til et nyt ståsted hvorfra han kunne gribe ind i sin samtid. Som universitetsmarxist havde Finn ikke kun et rent æstetisk blik for og på litteraturen, det var

² Odense Universitet blev oprettet 1966. Man kan således kalde Finn Hauberg en veteran fra de første år.

ikke bare værkerne der havde hans interesse, selv om han også har skrevet en del glimrende litterære analyser. Det er imidlertid afgørende at se på litteraturhistorie som noget andet end en samling af æstetisk tilfredsstillende tekster lagt i tidstro rækkefølge for at forstå hvad Finn Hauberg ville. I en langt senere del af sit liv kom Finn til at medvirke i det såkaldte kanonudvalg. Kanonen i dansk litteratur er imidlertid selv et historisk produkt; for eksempel er den Villy Sørensen som Finn førte en lang og indgående biografisk samtale med³, nu tilsyneladende på vej ud af den levende kanon for at blive erstattet af Peter Seeberg som for ikke særlig lang tid siden var marginal. Kanon er med andre ord et resultat af en stadig forløbende *kanoniseringsproces*.

Jeg er sikker på at Finn interesserede sig langt mere for kanoniseringsprocessen end for dens resultat. Han ville som historiker se på litteraturen som den afspejlede, men også som den greb ind i tidens åndsliv. Og det førte ham frem til at se på litteraturens brug og brugbarhed i et historisk perspektiv. Hvad blev litteraturen brugt til? Det spørgsmål kunne imidlertid ikke besvares før man også besvarede flere andre: *Hvordan skal man forstå begrebet litteratur?* Finn var med til at udvide begrebet til – igen – at omfatte andre tekster end de kanoniserede finlitterære. *Hvordan var litteraturens kredsløb, hvordan så den litterære institution ud, hvordan var produktion og konsumtion af litteratur organiseret og hvordan prægede det litteraturen som helhed?* Vi som lever med en litterær institution der under stadig skælven undergår brutale omfunktioneringer til samtidens performance-offentlighed og et helt nyt liv på de sociale medier, må gøre os klart at netop *den* litterære institution som nutiden bygger videre på, nedbryder og afløser, blev skabt i 1800-tallets begyndelse. Og om denne litterære institution handler da Finn Haubergs vigtigste værker. Forberedelsens tid skal imidlertid beskrives først.

*Prisopgaven*⁴

Prisopgaver er en mærkværdig institution. Man afkorter forskningsprocessen ved på forhånd at stille et forskningsspørgsmål - og stiller så desto større krav til besvarelsen. Spørgsmålet lød i dette tilfælde:

Opfattelsen af symbol- og billedsprog i dansk litterær kritik 1800-1870.

Som det hedder i indledningen: Den stillede opgave går ud på at beskrive en opfattelse i et materiale gennem et tidsrum. Derfor afgrænses først *dansk litterær kritik*, derefter *perioden* og endelig *symbol- og billedsprog*. Det interessante ved prisopgaven er for det første at den træder selvbevidst ind i rækken af lærde værker om 1800-tallets litterære liv, den er bygget på omfattende læsning, og vi møder så at sige alle de figurer der senere skulle befolke litteraturhistoriens bind om denne epoke. Dels er deres værker læst, dels deres overvejelser over poetik med særligt henblik på selve prisspørgsmålet om billedsprog. Finn Hauberg forsvarede f.eks. P.L. Møller længe før Henrik Stangerup lod ham dø i Dieppe i et lavmælt men ikke

³ Bogen hedder *Talt. Et interview ved Finn Hauberg Mortensen* og udkom under Villy Sørensens navn i 2002 året efter Sørensens død. Som et ledsagebind udkom Finn Hauberg Mortensen: *Bibliografi over Villy Sørensens forfatterskab 1951-2001* på Gyldendal 2003. Finns forskerfysiognomi tegnes også af denne interesse for at skrive bøger i mandtal. Han forfattede faktisk flere bibliografier og var altid meget omhyggelig med sine bibliografiske oplysninger.

⁴ *Litteraturfunktion og Symbolnorm 1800-1870* blev oprindeligt udgivet af Akademisk forlag 1973 i to bind. Den blev genoptrykt i ét under titlen *Litteratur & symbol. Opfattelsen af symbol- og billedsprog i dansk litterær kritik fra Rahbek til Brandes* og udgivet på Syddansk Universitetsforlag 2009. Bedømmelsen af den oprindelige prisopgave findes i : Jes Asmussen: *Studier i jødisk-persisk litteratur*, Festskrift udgivet af Københavns Universitet i anledning af Universitetets Årsfest November 1970, s. 348-49. Den er skrevet af fagets to professorer F.J. Billeskov Jansen og Sven Møller Kristensen.

desto mindre sikkert gennemført opgør med Paul V. Rubow - som i øvrigt hele vejen står som den naturlige målestok for lige denne form for kritikhistorie. Men det lige så interessante er at selv om det digre værk er skrevet lige før Finn skulle træde ind i universitetsmarxismens rækker med udgivelsen af Samlerens Antologi, hvorom om lidt, så er der ikke det fjerneste spor af en marxistisk litteraturbetragtning i bogen. For så vidt bygger bogen videre på en dansk tradition som det eneste internationale navn der optræder lige så hyppigt som Heibergs, er dennes læremester Hegels. Hvorom alting er; herfra stammer Finn Haubergs første lærdom, og man er imponeret – det er en ualmindelig moden ung mand der her præsenterer sig som grundigt indlæst og fint indlevet i traditionen fra den store periode før Brandes.

I og med *Samlerens antologi af nordisk litteratur*, et kolofantastisk 11 binds værk udgivet og redigeret af et kollektiv af venner og kolleger i perioden 1973-79, træder Finn ind i centrum af universitetsmarxismen. Han havde et særligt medansvar (det var et *meget* kollektivt værk) for bind 6 (1825-1865) og bind 8 (1890-1918). Værket består af et fyldigt, og på visse punkter helt originalt, udvalg af tekster, herunder nordiske tekster på originalsproget, ordnet i en række tematiske grupper og forsynet med en fyldig historisk indledning, hvorom det eksempelvis i forordet til bind 8 hedder:

”I den pædagogiske situation vil det nok være rimeligt, især i forbindelse med periodelæsning, dels at læse Indledningen i sin helhed for at skabe sig overblik over perioden, dels også at læse den i mindre partier, evt. i tilknytning til læsning af bestemte tekstområder eller emner.”

Samlerens antologi af nordisk litteratur, bind 8, Forord: s. 9

Og så kører det ellers løs med en økonomisk-politisk redegørelse for periodens vigtigste udviklinger med små stikord i margenen: ’Industrialiseringen’, ’Næringsfriheden 1857’, men også ’Symbolismens 2 faser’ og litteraturvidenskabelige opslagsord som ’*synæstes*’. Tankegangen er klart at de overordnede politisk-økonomiske rammer må være på plads før der kan tales om æstetik. Det giver sig udslag i en interessant sætning som:

”De symbolistiske forfattere, f.eks. Sophus Claussen, Johannes Jørgensen og Viggo Stuckenberg, hørte i deres gennembrudsår til blandt studenter og akademikere i København og var ikke direkte stillet over for den sociale kamp, hvilket nok er en del af forklaringen på, at de kunstneriske og livsanskuelsesmæssige problemer kom i centrum for deres opmærksomhed.”

Og senere: ”Når symbolisterne beskrev politiske og økonomiske forhold i samtiden, skete det med generelle ord, der viser forfatterens distance fra arbejdskampen og elendigheden.” og så kommer det frem at de symbolistiske forfattere hverken kvalificerer sig ideologisk, det har vi lige set, eller egentlig havde et stort publikum i samtiden, dvs. empirisk litteratursociologisk. Hvorfor skal vi så høre om dem?: ”Måske kan det begrundes med at kunstneriske og bevidsthedsmæssige eksperimenter og en metafysisk livsanskuelse traditionelt har været højt vurderet i de akademisk og borgerligt prægede humanistiske fag, som litteraturhistorierne udspringer af.”

Samlerens antologi 8, s.34

Det er egentlig skuffende at selve den kanoniseringsproces fra sidst i århundredet som har ført til at Taarnet rager op i dansk litteraturhistorie ikke bliver kortlagt, men i det mindste har man dog taget traditionen i ed samtidig med at man har undsagt den.

Samlerens antologi var en kraftpræstation uden lige og står som et skatkammer som senere dansklærere har hentet tekster i, men de historiske indledninger bliver mig bekendt ikke læst mere. De burde egentlig samles og udgives som et bud på en materialistisk baseret litteraturhistorie for det var jo det de var.

Danskfagets didaktik

litteraturformidlingen er endelig en mikroskopierende analyse af forløbet omkring ændringen af danskfagets rolle i det ny gymnasium i 1971 bl.a. bygget på fyldige, og for nyere tids historie unikke, kilder, nemlig interviews med lærestykkets hovedpersoner, fagkonsulenterne, Dansklærerforeningens repræsentanter og studentrepræsentanten, Henning Salling Olesen, senere professor og imperiebygger i pædagogik på RUC. Jeg vil fra det kolossale værk (værket fylder i alt 960 sider) her kun fremhæve én indsigt som jeg slet ikke ved om er Finns egen - jeg er bare aldrig stødt på den i en finere fremstilling end hos Finn

Danskfagets didaktik, Finn Haubergs monumentale tobinds licentiatafhandling som udkom i 1979 med faderens kalligrafi på forsiden og det nedenfor gengivne portræt af den dæmoniske Finn på bagsiden, grundlagde et område og en betragtningsmåde med en grundighed og en indtrængen i selve danskfagets grundtanker som var og er uden sidestykke. Anlægget er rigtig licentiataagtigt, Finn kunne sin Poul Martin Møller: For at kunne diagnosticere danskfagets aktuelle problemer i reformen fra omkring 1971 må vi se på hvad uddannelsessystemet skal, og hvad det særlige bidrag som danskfaget er udset til at give mon er. Dette betyder at der er fyldige afsnit om den almene dannelses forhistorie med nedslag i H.C. Andersens receptionshistorie (delvis i tilslutning til prisopgaven og som en forberedelse til litteraturhistorien), om uddannelsessystemets udvikling efter anden verdenskrig med særligt henblik på ungdomsuddannelserne, grundige analyser af positioner og tendenser i

s. 140 i bind 1. Det drejer sig om nedenstående fremstilling af ikke dannelsesprocessen i bestemt form ental, men dannelsesprocesser. Figuren redegør bedre end noget andet jeg har set, for den række af stærkt sammenflettede processer som modellerer og konceptualiserer dannelsesforløbet i individ, litteratur og nation. Den er hjemmetegnet og skal faktisk vendes om og læses som tredimensional - derfor gives den i to udgaver.

DIG

Man kan sige at hele Finn Haubergs karriere indtil 1990'ernes slutning havde været en forberedelse af hvad der nu skulle komme. Han havde i sit store værk eftersporet dannelsesstankens inderste logik og afdækket dens nyere omformninger for dermed at skabe grundlaget for en ny forskningsbaseret tilgang til gymnasietets vigtigste fag, og han havde i indsatser i Dansklærerforeningen og som redaktør igen og igen placeret

dannelsesstanken som den centrale udfordring for fremtidens danskfag. I forbindelse med en ministeriel reform af gymnasiepædagogikum, som Finn i øvrigt også var centralt indblandet i, besluttedes det at

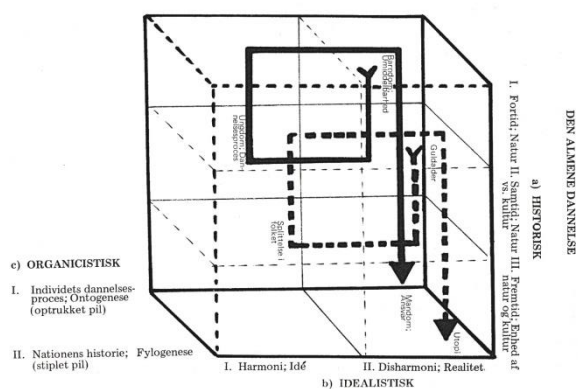
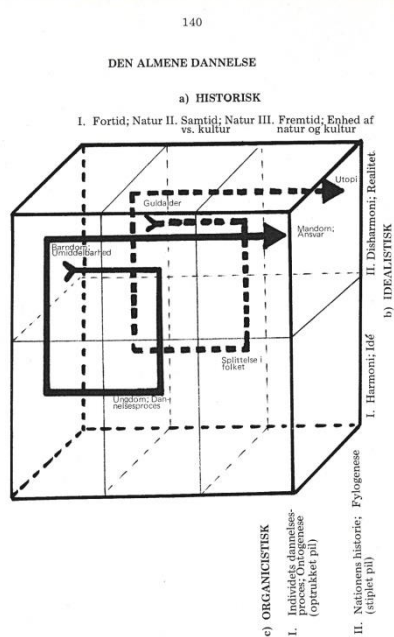
FINN HAUBERG MORTENSEN, lektor ved Nordisk institut, Odense Universitet. Født 1946, mag.art. 1975, lic. phil. 1979, Københavns Universitets guldmedalje 1989 på en afhandling, som i 1973 blev udgivet under titlen *Litteraturfunktion og symbolnorm 1800-1870 - kunstyret fra romantik til naturalisme belyst ud fra og læst i lyset af symbol- og billedsproget i samtidens danske litteraturkritik*, bd. 1-2. Medudgiver af Frederik Dreier, *Folkernes fremtid - bøger om ideologi, etik og arbejdsorganisation*, 1973, samt af *Samlerens antologi af nordisk litteratur*, bd. 1-11, 1972 ff. Medredaktør af *Projekt dansk litteraturhistorie fra 1975*. Artikler i tidsskrifterne *Poetik, Teori og praksis; Kontext, Dansk pædagogisk tidsskrift; Meddelelser fra dansklærerforeningen* samt *Svensklærerforeningens årskrift; Billedgælder til H.C. Andersen og hans kunst i nyt lys*, 1976, *Analysen af moderne dansk lyrik*, 1976, *Litteratur i brug*, 1977 samt *Nordisk litteraturhistorie - en bog til Brøndsted*, 1978. Udgiver af *Tekst/historie*, 1979. *Danskfagets didaktik* er godkendt som licentiatafhandling i nordisk litteratur af Københavns Universitet, 1979.

DANSK FAGETS DIDAKTIK er et reiskab til studiet af litteraturens placering og funktion i uddannelsessystemet. Først og fremmest til brug for dansklærere og dansksudlærere. Men også for andre, som beskæftiger sig med kulturformidling og uddannelsespolitik. Fremstillingen er introducerende og debatterende. Samtidig søger den at bidrage til opbygningen af en videnskabeligt funderet fagdidaktik. Den udvikler en bevidsthedsretet grundtanke for den

fagdidaktiske analyse af litteraturformidlingen i uddannelsessystemet og belyser på grundlag heraf de vigtigste historiske udviklingstrin i de gymnasiale uddannelsers litteraturformidling fra midten af 1800-tallet til i dag. Som bilag til analysen af den aktuelle debat om litteraturformidlingen i EFG og gymnasiet optrykkes interviews med Claus Westh, Johnny Risikov Sørensen, Paul Nakkov, Henning Salling Olesen og Ib Fischer Hansen.

pædagogikum fra nu af skulle være forskningsbaseret, og man oprettede med en yderst beskedne bevilling Dansk Institut for Gymnasiepædagogik, DIG. Man fandt i Finn den ideelle leder. Havde Finn ikke vist det før, viste han nu at han var en utrættelig forhandler der ikke helmede før han havde fået det med hjem som han var taget ud for. Han kørte landet tyndt i sin lille bil og overbeviste amt efter amt om at det i stedet for at fyre gymnasielærere ville være fremsynet og en fin investering at give de bedste af dem stipendier så de med tiden kunne få en ph.d.-grad fra DIG. Jeg mener han engang fortalte mig at det eneste amt han ikke fik penge fra, var Frederiksborg, men det kan jo slås efter i den meget omhyggelige dokumentation han sørgede for da DIG bare var fyldt fire år men allerede var et meget meget stort og meget fremmeligt barn. *DIG – status med perspektiv* hedder den imponerende bog⁵, imponerende ikke af ydre men som bevis for hvad Finns rastløse flid havde opbygget på få år. Han var berettiget stolt da han kunne forlade DIG i 2007, over hvad han havde opnået. Arbejdsvilkårene var ikke gode og man kan nu i tilbageblik se at han havde

slidt umenneskeligt i det og også slidt på sig selv. Han havde nok håbet på en lidt fredeligere tjans som institutleder midt i det københavnske, men selv om han spillede flot og visionært ud med at etablere forskningsgrupper hvor der før mestendels havde været et uoverskueligt opbud af enmandshære, nåede han ikke i mål med visionerne før dårlige økonomiske forhold for fakultetet og så til sidst alvorlig sygdom standsede ham længe før tid.

Litteraturhistorien og Søren Kierkegaard

⁵ *DIG – status med perspektiv* er nr. 37 i den serie af skrifter som Dansk Institut for Gymnasiepædagogik ved Syddansk Universitet udgav og samtidig lagde på nettet. Finn havde fået journalisten Lisbeth Wissing til at interviewe og derefter sammenskrive interviewene til portrætter af en lang række aktører på og omkring DIGs tre hovedaktiviteter, Forskning, Uddannelse og Dokumentation og indledte selv med en oversigt.

Det tredje store værk som Finn var en afgørende medvirkende i, er den såkaldt røde litteraturhistories bind 5 om tiden fra 1807 til 1848⁶. Her fik Finn overdraget ansvaret for to vigtige og vægtige afsnit, nemlig det om den litterære institution - hvor han fandt god anvendelse for den grundige ungdomsindlæsning i Heibergs forfatterskab - og sidst men ikke mindst det lange sidste afsnit i hele bindet som gennemgår den danske psykologisk-(livs)filosofiske tradition fra Treschow over Sibbern og Poul Martin Møller til *tada* Søren Kierkegaard. Over mere end 40 sider gennemgår den samme litteraturforsker som skrev om næringsfrihedsloven og industrialiseringen som forudsætning for symbolismen, nu indforstået og med dyb respekt for Kierkegaards tilrettelæggelse af sit hele tekstunivers de mange forfatterskaber som SAK skabte i sit korte liv.

Hvad ville Finn Hauberg Mortensen dog med Kierkegaard? Jeg tror at han ville genoprette tvivlen om dannelsestænkningen. I hvert fald har jeg som fuldstændig Kierkegaard-ignorant bidt mærke i en bestemt sætning som står på s. 583. Den lyder:

”Den egentlige religiøsitet er således i radikal forstand placeret uden for den harmonistiske dannelsestænkning og defineret ved sit forhold til det paradokse og det absurde.”

Finns indlæsning i og store viden om Søren Kierkegaards forfatterskab og dets samtidige omgivelser kom også Danmarks Grundforskningsfonds Søren Kierkegaard-center til gode idet han virkede her i dets første formative periode og satte sit afgørende præg på hele planen for centrets produktion. Det er også Finn der har skrevet den store indføring i Søren Kierkegaards forfatterskab på *Arkiv for Dansk Litteratur*, det uundværlige netsted for enhver seriøs beskæftigelse med litteraturhistorie.

Finn var som nævnt institutleder på Nordisk institut 1987-88. I den bog som han sørgede for at dokumentere instituttets indsats med fra dets oprettelse til dets indfusionering i et større hele (sprogfolkene til Institut for Sprog og Kommunikation, litteraturfolkene til Institut for Litteratur, Kultur og Medier som Finn så overtog lederskabet af), *Profiler*, hed den, skrev han selv en opsats om den lille historie og den store. Han gennemgår Kierkegaards store modstander Jacob Peter Mynster som mistede sin far som toårig. Mynsters levned før han blev Mynster, danner mønster for en større historie om personlighedens gennembrud til en eksemplærfuld borgerlig succes. Men hedder det: ”...man skal ikke skrabe meget i den overflade før de psykiske, sociale og private fortrængninger træder frem. [...] Historien viser i et hulspejl koblinger mellem ydre og indre kontrol, mellem kontrol og undertrykkelse, mellem det private og det offentlige, mellem den lille og den store historie.”
Profiler, s. 64.

Det var også det Finn brugte Søren Kierkegaard til, tror jeg, til at efterspore hos sig selv hvad det havde kostet. Jeg var ikke så tæt på ham at jeg var vidne til hvordan han gjorde regnebrættet op, det nærmeste jeg kom på det, var da han efter sin første sygdomsperiode fortalte mig hvor ophidset han var blevet da en overlæge jovialt havde foreslået ham at trække sig tilbage til god rødvin og en fed pension. 'Jeg har mange bøger i mig endnu' udbrød han *there and then* og videregav uden sminke sit raseri i situationen.

Den utrættelige åndsarbejder om forholdet mellem 'administration' og faglig indsats

⁶ Steffen Auring, Søren Baggesen, Finn Hauberg Mortensen, Søren Petersen, Marie-Louise Svane, Erik Svendsen, Poul Aaby Sørensen, Jørgen Vogelius, Martin Zerlang: *Dansk litteraturhistorie 5: Borgerlig enhedskultur 1807-48*, Gyldendal 1984, optrykt i nye udgaver 1990 og 2000 dog mærkværdigvis uden at alle trykfejl er rettet.

Finn kunne virke lettere søvngig at forhandle med, og han må indimellem trods sin herkuliske arbejdsevne simpelthen også have været søvngig. Men der gik aldrig lang tid før der kom liv i de uforlignelige, smukke brune øjne og substans på bordet. Han var udpræget ude efter bolden aldrig manden. Til tider kom der bemærkninger der som regel blev indledt med et 'Ja nu er det jo ikke mig der er sprogmand' hvorefter der uvægerlig fulgte en original betragtning om det område han anså for mit, og som jeg fik gratis som bonus uden nogen pligt til at lægge mig dem på sinde, bortset fra at de altså var udtalt af min institutleder. Jeg tror faktisk han opfattede dem som sidebemærkninger, iagttagelser af forhold der undrede ham, men de fungerede altid som fremragende skæve råd om hvordan man kunne ændre noget der havde kørt videre ligesom af sig selv.

Bag lukkede døre kunne man meget direkte udveksle meninger om dette og hint med ham, og i den slags konversationer på tomandshånd kunne Finns ellers ofte melankolske fremtoning oplyses indefra af et drenget grin som inddrog en i et privilegeret fællesskab, eller han kunne en sjælden gang indvie samtalepartneren i private overvejelser; men det var ikke til udvortes brug. Den daglige embedsmandsagtige fremtoning blev kun en sjælden gang lagt til side – og da med desto større chokeffekt. Jeg husker særlig en gang vores daværende prodekan Mette Thunø havde indbudt til en fakultetsfestlighed i kantinen hvor Finn havde sagt ja til at være med. Da han blev introduceret, iførte han sig en af den slags ældgamle læderhuer med varmt for som nu er komplet ubrugelige på grund af cykelhelme og sikkerhed. Så slog han øreklapperne ned og fræsede overenergetisk derudaf med en fornemt rappende udgave af noget fra Ursula Andkjær Olsens sidste digtsamling som han lige havde læst og nu gav videre til den måbende offentlighed. Jeg tror den usamtidige hovedbeklædning og navnlig øreklapperne hjalp ham over både den generthed og den blufærdighed han omgav sig med til daglig. De signalerede til omverdenen at han nu var i sin egen verden hvor han var en anden og derfor kunne give den som performancekunstner. Hele begivenheden var en happening på højt plan, en kierkegaardsk metamorfose for øjnene af dem der kun kendte ham som en Mynster.

Epilog

Engang i efteråret 1969 mødte jeg Finn på Sankt Peders stræde og ville lige gratulere ham med guldmedaljen. Han vred sig lidt ved lykønskningen, var ikke tilfreds med den store bog - der var så meget han ville lave om nu hvor han var blevet klogere. Næsten tredive år efter, i 1998, mødte jeg ham tilfældigt på Ny Vestergade. Hvad laver du her? spurgte jeg nysgerrigt. Igen den samme blufærdige afværgereaktion. Det viste sig at han var på vej til Amalienborg for at takke for Ridderkorset. Han tillod ikke engang sig selv at være stolt af disse to væsentlige anerkendelser, guldmedaljen og ridderkorset, leveret med en menneskealders arbejdsliv som mellemrum, af hans uoverskueligt store og til dels endnu ikke erkendte indsats i dansk åndsliv. Det var sandelig ikke ydre ære og *gloire* der tilskyndede ham til at sprænge sig selv med arbejde og arbejder⁷. Der må have været noget andet. Pligtfølelse og ønsket om at videreføre det bedste af de overleverede traditioner var vigtige aspekter af hans væsen, men hvad der egentlig drev ham, hvad der var den inderste *driver* i denne sfinx af en hædersmand, det vil jeg nok aldrig finde frem til. Måske vidste han det ikke selv.

⁷ I det festskrift Finn fik på 60-årsdagen, Erik Damberg, Harry Haue og Jørgen Dines Johansen (red.): *Litterat på eventyr*. Syddansk Universitetsforlag 2006, findes s. 253ff en liste over hans publikationer frem til 2006. Blandt de senere publikationer kan især hans udvalg af H.C. Andersens *Skæve skrifter* for Forlaget Vandkunsten 2011 med efterskrift nævnes. Et lignende udvalg af Søren Kierkegaards ditto var planlagt.

Ære være hans minde

